

Titkok és egyszerű méltóság

Zarándokúton Norvégiában

Kezdetben volt a kétség. Zarándokolni – nem azt jelent-e ez, hogy reggeli ima, déli áhítat, vacsora? Éjszakázás régi parasztportákon, ifjúsági szállásokon és matracos táborokban? Úton lenni mindenféle időben, hátzissákkal és hálózissákkal? És 25 kilométert gyalogni naponta? Ennek tegyem ki magam 72 évesen? És pacifistaként voltaképpen mit kerestem én ennek a furcsa szentnek, Olafnak az útján, aki ezer évvel ezelőtt erőszakkal egyesítette és keresztény hitre térítette Norvégiát?

Sem feleségem, Bigi, sem én nem voltam még korábban soha zarándoklaton. Mindazonáltal már a zarándoklatot vezető lelkészünk, a hamburgi *Bernd Lohse* egyik első imája mélyen meghatott minket *Hammar* üvegteretű székesegyházában egy ősi katedrális romjait üvegfalakkal vették körül, és üvegteretével borították: „Amikor most útnak indulunk abban a hitben, hogy Isten tenyere hordoz minket, és ismeretlen vidékeknek vágunk neki, emlékezzünk Isten ígéreteire, amelyek egész életünk utazására vonatkoznak!”

Zarándokutunk kiindulópontja a Norvégia déli részén fekvő Hamarban volt, mégpedig „a világ legszebb temploma” – ahogyan egyik társnőnk mondta. Az ősi katedrális eszményi stathely egy másik lelki központ, Nidarosz katedrális felé, ahogyan Norvégia harmadik legnagyobb városát, Trondheimet hívták a középkorban. „488 km til Nidaros” – áll egy kilométerkövön az üvegkatedrális mellett.

Igen, hamar megtanultuk, hogy zarándokolni más, mint túrázni. A zarándoklás lelassítja lázas életstílusunkat. A járás, hallgatás, imádkozás, meditálás, éneklés, az egyszerűség, a közösség rituáléja nemcsak a testnek tesz jót, hanem mindenekelőtt a szellemnek és a léleknek.

A zarándoklás során csoportunk sok kis „csoda” tanúja lett az út mentén: A tiszta norvég levegőben különösen buján tenyészik a moha és a zuzmó: a zöld, a sárga és a vörhenyesbarna szimfóniája. Napról napra élénkebben éltük meg a „csodákat”. Amikor hallgattunk, hallottuk a fák beszédét, a vizek énekét, a szél susogását. Zarándoklelkészünk friss vízzel adta mindegyikünkre az áldást.

És hirtelen megértettük, hogy 900 évvel ezelőtt Szent Ferenc miért nevezte anyánknak a Földet, nővérünknek a Napot, testvéreinknek a növényeket és az állatokat. Ő sem a tudósok szobájában élte át ezt a mély összetartozást minden étellel, hanem Isten szabad természetében. Nincs erősebb istenbizonyíték, mint Isten teremtett világa.

A zarándoklás mindenkit megváltoztat! Utána tudatosabban és figyelmesebben élsz. Idegen tájakon jársz, jó időben, rossz időben, de valójában önmagad felé vagy úton. És megtapasztalod, hogy többre vagy képes, mint gondoltad volna. „A hallgatás a lélek fürdője”, mondja *Anselm Grün* bencés szerzetes. „Nincs erőteljesebb tisztító fürdő, mint a hallgatás. A hallgatás a szív nyugalmához vezető út.” Romantikus völgyeken és vad magaslatokon keresztül végül eljutottunk a lelki központba, Trondheimbe. Ez Észak Jeruzsáleme.

A Nidarosz-dómban nyugszik Olaf király. 1030-ban halt meg, a Stiklestad melletti csatában. Am halála után sok csoda történt a sírjánál, s ezek arra ösztönözték ellenfeleit is, hogy áttérjenek a kereszténységre. Már egy évvel halála után szentté avatták. Isten útjai kifürkészhetetlenek. Az Olaffal kapcsolatos csodatörténeteket mindmáig mesélik. Népi szent, a norvégok őskirálya. Középkori tisztelete egész Európát elérte. Csak a reformáció tiltotta be a zarándoklást a protestáns Skandináviában. Luther „túlságosan katolikusnak” tartotta a zarándoklást. Ma mégis zarándokolnak a protestánsok is.

Mi, katolikusok, protestánsok és ateisták az olafi spiritualitás hét kulcsszaváról meditáltunk utunkon: Erőteljesség. Határozottság. Életkedv. Szolgálat. Éles felfogás. Kiengeztelődés. Megszentelődés. Valamennyi inkább a férfi spiritualitás kifejezője. Lelkészsünk ezért Svédországi Brigitta női spiritualitásának jegyeivel kapcsolta össze az említett kulcsszavak mind-egyikét: Lassúság. Szabadság. Egyszerűség. Gondtalanság. Csend. Közösség. Lelkiség.

A közös zarándoklás erőteljes partnerségi és szeretetrituálévá válhat. A hétköznapi rohanunk – a zarándoklás során érzelmileg megélt egységbe olvad lélek és szellem, test és természet, teremtő és teremtés. És a különösen erős pillanatokban, például Trondheimbe érkezésünkkor vagy közös vacsoránkon a dóm gyertyákkal megvilágított Mária-kápolnában, vagy amikor lelkészsünk megáldotta egy folyó vizét, mielőtt átkeltünk volna, ez az érzés a leírhatatlan boldogság érzésévé változott.

Megtörténhet, hogy útközben – napsütésben vagy esőben-szélben – a lélek táplálékhoz jut: a hallgatás vagy az imádság, az éneklés vagy vándorlás, a beszélgetések vagy az eukharisztia ünneplése, vagy régi bibliai történetek olvasása idején. És az is előfordulhat, hogy az egyháztól távoli emberek elkezdnek vallásos énekeket énekelni. A zarándoklás megteremt az Istennel találkozás terét. A természetnek van ereje gyógyítani és segíteni. A németben a vándorlásnak (*wandern*) és a változásnak (*Wandlung*) közös gyökere van. Aki vándorol, minden lépéssel változik.

A norvégok magas színvonalon élnek és laknak. Nem csoda, hiszen az ország termékeny, és csak gyéren laktott: 14 ember él egy négyzetkilométeren, miközben Németországban 247. Norvégiával bőkezűen bánt a természet, s a norvégokra olyan nyitottság jellemző, amely eleve spirituális életre rendeli őket. A „mi” Olaf-utunk grandiózus tájakon vezet keresztül, sok lelki hellyel, valamint egyszerű zarándokházakkal, titkokkal teli templomokkal és egyszerű méltósággal. Még harminc, mondákkal övezett törzstemplom létezik. Az Európai Tanács 2010-ben „Európai kultúráknak” ismerte el az Olaf-utat, és ezzel egyenrangúvá tette a spanyolországi Jakab-úttal („El Camino”). A különleges helyek lelki töltést hordoznak: imakövek, Olaf-források, sírok és zarándokállomások, például a kis kápolna a *Fokstugutanynán*. A norvég kormány akarata szerint húsz évvel ezelőtt itt kellett volna létrejönnie Európa legnagyobb atomhulladék-tárolójának. Bátor természetvédőknek, és a birtok mai tulajdonosainak, *Christiane* és *Laurits Fokstugunak* sikerült megakadályozniuk ezt az eltervezett bűncselekményt Isten szép teremtése ellen. A protestáns Fokstuguk hálából naponta háromszor harangoznak egy kis Úrangyala-haranggal.

A norvégiai zarándoklás a szellem és a természet harmonikus összjátéka. Az érintetlen természet gazdagsága gyógyítóan hat a testre, a szellemre és a lélekre. Egy helyi paraszt így vélekedett: „Amikor Közép-Európában teljes erejével tombol majd az éghajlatváltozás, akkor jó levegőjével, egészséges talajával és tiszta vizével Norvégia lesz egész Európa szanatóriuma.” A közép-norvégiai erdők csendje éppúgy szól hozzánk, zarándokokhoz, mint a sok patak csobogása vagy a nyári hegyi rétek szépsége és a szél susogása.

Aldöközben ismét népszerű dolog lett a zarándoklás. Az Olaf-úton még kevesen voltunk. De ugyanebben a 2010-es évben állítólag félmillió ember járta meg a Jakab-utat. Olyan új „földalatti mozgalom”, „kapun kívüli” teológia és elemi vallás van itt keletkezésében, amilyen minden kultúrában fennmaradt: az új-zélandi maorik, az ausztráliai bennszülöttek, a két Amerika indiánjai vagy Szibéria sámánjai körében. Kelet-Ázsia taoistái között más dimenziókba vezet „a mérték útja” (*tao*). A beduinok azt mondják: „A sivatagban semmit sem találsz önmagadon kívül. A bölcsesség útjai a sivatag vezetnek keresztül.”

Ami mögöttünk van és ami előttünk van, parányi ahhoz képest, ami bennünk van. A zarándokok nem azért zarándokolnak, hogy új dolgokat lássanak, hanem azért, hogy megújuljanak.

Közös tulajdonunkká válik annak tudása, hogy Isten az általa teremtett világban nyilvánul meg. Az upanisádok [indiai vallásfilozófiai írások] ezt így fejezik ki: „Isten a kövekben alszik, az állatokban álmodik, a növényekben lélegzik és az emberekben ébred fel.”

Ugyanezt a vallási érzést „minden élet iránti tiszteletnek” nevezi *Albert Schweitzer*. Mire lenne nagyobb szüksége a mai világnak, mint erre a túlélési segítségre, amelyet a régi vallási bölcsességek nyújtanak? Csak azoknak a kultúráknak van esélyük a fennmaradásra, amelyek elismerik, hogy a természet az alapjuk.

A zarándoklás minden kultúrában már évszázadok óta a spirituális élet fontos tapasztalata. A zarándokutak régóta európai utak is. Itt keletkezett a középkorban a békésen egyesült Európa eszméje. A keresztény zarándoklatok klasszikus célállomásai: Jeruzsálem, Róma, Santiago de Compostella, és Norvégiában a sokáig elfeledett Nidarosz; a muszlimok Mekkába, a hinduk a Gangeszhez utaznak. Jézus korában Felső-Galileán vándoroltak keresztül Mesterükkel a tanítványok: ez már akkor sem a valóságtól menekülés volt, hanem egy mélyebb valóság megéltése.

Az Oslóból Trondheimbe vezető Olaf-út a figyelmesség gyakorlásának útjává vált számunkra. A zarándoklás megtanított minket arra, hogy észrevegyük a szent tereket – az égbolton és a hegyekben, a fenyőerdők vagy őserdők megpillantásakor, a napfelkeltékben és naplementékben. Ilyenkor felfedezed a kicsiben rejlő szépséget, és nyitottá válsz a váratlan dolgokra – a többiekkel folytatott beszélgetésben is.

Mi, öt nő és tíz férfi, barátokká lettünk. Immár nagy cél köt össze minket: Isten keresése. A norvégiai zarándoklaton – ahogyan feleségemmel együtt megtapasztalhattam – jó földbe hullhatnak Jézus szavai, és megérhetnek a szívben. A zarándoklás azt jelenti, hogy keressük a gyökereinket, és egyúttal van bátorságunk új utakra indulni: eltávolodni kifelérögzsütségeinktől, és odafordulni más értékekhez, odafordulni Istenhez és a veszélyeztetett teremtés iránti új érzékenységhez. A csend, a hallgatás és a nem-cselekvés terében szívünk hangjára fülelhetünk.

Az egyház ismét zarándokló, kérdező és kereső egyház lesz, vagy – úgy gondolom – semmilyen egyház nem létezik többé. A zarándoklás megtanít a csodálkozásra, az elvárászoldásra, és arra a kalandra, hogy új szemmel lássuk a világot. Ezen az ezeréves Olaf-úton Isten zöld katedrálisának élhettük meg Közép-Norvégia természeti világát: egyedülálló módon tárja elénk a Teremtő szépségét és az élet csodáját.

Ami mögöttünk van és ami előttünk van, parányi ahhoz képest, ami bennünk van. A zarándokok nem azért zarándokolnak, hogy új dolgokat lássanak, hanem azért, hogy megújuljanak.

Ma úgy vélem, hogy a zarándoklásnak nagy jövője van. A zarándoklás út hazafelé, az eredethez, a gyökerekhez, önmagunkhoz. Befelé vezető út. Talán az örök hazába vezető út is.

Hálaadással ér véget.

Franz Alt